

Δικάσιμος: 2.6.2017

Εισηγητής: Σύμβουλος κ. Τσιμέκας

ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΠΡΟΣΘΕΤΟΙ ΛΟΓΟΙ ΑΚΥΡΩΣΕΩΣ

1. Του Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία «ΕΝΩΣΙΣ ΑΠΟΣΤΡΑΤΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΟΥ (Ε.Α.Α.Σ.)», που εδρεύει στην Αθήνα, επί της οδού Χαριλάου Τρικούπη αρ. 18Α, όπως νόμιμα εκπροσωπείται,

2. Του Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία «ΕΝΩΣΙΣ ΑΠΟΣΤΡΑΤΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΝΑΥΤΙΚΟΥ (Ε.Α.Α.Ν.)», που εδρεύει στην Αθήνα, επί των οδών Π. Παπαρρηγοπούλου και Π.Π. Γερμανού, όπως νόμιμα εκπροσωπείται,

3. Του Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία «ΕΝΩΣΙΣ ΑΠΟΣΤΡΑΤΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ (Ε.Α.Α.Α.)», που εδρεύει στην Αθήνα, επί της οδού Χαλκοκονδύλη αρ. 5, όπως νόμιμα εκπροσωπείται και

4. Του Συντονιστικού Συμβουλίου των Ενώσεων Αποστράτων Αξιωματικών (Ε.Α.Α.Σ. - Ε.Α.Α.Ν. - Ε.Α.Α.Α.), που εδρεύει στην Αθήνα, επί των οδών Π. Παπαρρηγοπούλου και Π.Π. Γερμανού, όπως νόμιμα εκπροσωπείται.

ΚΑΤΑ

1. Του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, που κατοικοεδρεύει στην Αθήνα, όπως νόμιμα εκπροσωπείται και

2. Του Υπουργού Οικονομικών, που κατοικοεδρεύει στην Αθήνα, όπως νόμιμα εκπροσωπείται.

Για την ακύρωση

Της υπ' αριθ. οικ. 26083/887/7.6.2016 κοινής απόφασης του Υφυπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών με θέμα «Αναπροσαρμογή κύριων συντάξεων - Προστασία καταβαλλόμενων συντάξεων» (ΦΕΚ Β' 1605/7.6.2016) και κάθε άλλης συναφούς πράξης ή παράλειψης της Διοίκησης.

Συζητείται κατά τη δικάσιμο της 2^{ας} Ιουνίου 2017, ενώπιον της Ολομέλειας του Δικαστηρίου Σας, η από 6.9.2016 (αριθμός κατάθεσης: Ε2858/2016) αίτηση ακυρώσεώς μας κατά της προσβαλλόμενης υπ' αριθ. οικ. 26083/887/7.6.2016 κοινής απόφασης του Υφυπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών (ΦΕΚ Β' 1605/7.6.2016), καθώς και κάθε άλλης συναφούς πράξεως ή παραλείψεως της Διοικήσεως, η οποία αιτούμαστε να γίνει δεκτή ως νόμω και ουσία βάσιμη.

I. Όπως διαλαμβάνεται στο προοίμιο της προσβληθείσας με την αίτηση ακυρώσεως υπ' αριθ. οικ. 26083/887/2016 (ΦΕΚ 1605/Β/07-06-2016) κοινής απόφασης του Υφυπουργού Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και του Αν. Υπουργού Οικονομικών, η έκδοσή της εδράζεται στις διατάξεις των άρθρων 14 και 33 του Ν. 4387/2016 (ΦΕΚ 85 Α'). Στο δε, άρθρο 33 ορίζεται ότι η αναπροσαρμογή των ήδη καταβαλλόμενων, κατά την έναρξη ισχύος του νόμου, κύριων συντάξεων, θα λάβει χώρα με την ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 14, σε συνδυασμό και με το άρθρο 12 του παραπάνω νόμου. Ειδικότερα:

1. Με το άρθρο 12 του ν. 4387/2016 επανακαθορίστηκαν οι προϋποθέσεις χορήγησης κατά μεταβίβαση σύνταξης στους επιζώντες συζύγους και ο υπολογισμός αυτής, κατά τρόπο ενιαίο, ανεξαρτήτως του ασφαλιστικού φορέα προέλευσης του θανόντος, όπως αναλυτικά κατωτέρω

εκθέτουμε. Με το άρθρο 14 του ως άνω νόμου καθορίστηκαν οι κανόνες και οι αρχές με βάση τις οποίες θα λάβει χώρα η αναπροσαρμογή των ήδη καταβαλλομένων συντάξεων. Περαιτέρω, στο άρθρο 33 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι «1. Οι ήδη καταβαλλόμενες, κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος, κύριες συντάξεις, πλην όσων χορηγούνται από τον ΟΓΑ, αναπροσαρμόζονται, σύμφωνα με την ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 14, σε συνδυασμό με τα άρθρα 7, 8, 27, 28, 30 και 12, βάσει των ειδικότερων ρυθμίσεων της επόμενης παραγράφου».

2. Ακολούθως, εκδόθηκε η υπ' αριθ. 153726/2016/0092/2017/10 Φεβρουαρίου 2017 εγκύκλιος του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών και του Υφυπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης με θέμα «Γνωστοποίηση των διατάξεων των άρθρων 12 και 16 του ν. 4387/2016» (ΑΔΑ: 63ΗΕΗ-ΓΘΠ), με την οποία επεξηγούνται οι προϋποθέσεις μεταβίβασης σύνταξης λόγω θανάτου συνταξιούχου, εν ενεργεία δημοσίου υπαλλήλου και στρατιωτικού, εφόσον ο θάνατος επήλθε από την 13.5.2016. Ειδικότερα στην εν λόγω εγκύκλιο διαλαμβάνονται μεταξύ άλλων και τα ακόλουθα:

«... Σχετικά με την εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων, επισημαίνουμε τα ακόλουθα: Παράγραφος 5 - Ποσό σύνταξης α) Στον επιζώντα σύζυγο καταβάλλεται ολόκληρη η σύνταξη για μία τριετία, με τα ποσοστά όπως προβλέπονται στην παράγραφο 4 του κοινοποιούμενου άρθρου, δηλαδή ποσοστό 50% ή το ποσοστό το οποίο αντιστοιχεί σε αυτόν μετά τις τυχόν μειώσεις, εάν ο γάμος έλαβε χώρα μετά την απονομή της σύνταξης γήρατος του θανόντος ή την ύπαρξη διαζευγμένου συζύγου (παρ. 4 Α). β) Μετά την πάροδο της τριετίας και εφόσον συντρέχουν οι ηλικιακές προϋποθέσεις της παρ. 1 Α του κοινοποιούμενου άρθρου (το εδάφιο προστέθηκε με το αρ. 234 παρ. 1 του ν. 4389/2016 - ΦΕΚ Α 94/2016), εάν ο επιζών σύζυγος εργάζεται ή αυτοαπασχολείται ή λαμβάνει σύνταξη από οποιαδήποτε άλλη πηγή, προβλέπεται μείωση κατά 50% του ποσού της σύνταξης που λαμβάνει ο επιζών σύζυγος. Όπως προαναφέρθηκε, το ποσό της σύνταξης που περικόπεται από τον επιζώντα σύζυγο μεταβιβάζεται στα

δικαιοδόχα τέκνα (παρ. 4 Γ). γ) ... Στο σημείο αυτό διευκρινίζουμε ότι σύμφωνα με τις διατάξεις του αρ. 2, από την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 (13.05.2016), η κύρια σύνταξη λόγω γήρατος, αναπηρίας και θανάτου, αποτελείται από δύο τμήματα: την εθνική και την ανταποδοτική σύνταξη. Συνεπώς, σε περίπτωση θανάτου ασφαλισμένου η σύνταξη υπολογίζεται με βάση τις διατάξεις του ν.4387/2016 και στα δικαιοδόχα μεταβιβάζεται το ποσό της εθνικής και ανταποδοτικής σύνταξης που προκύπτει με βάση το χρόνο ασφάλισης του θανόντα. ... Για τον υπολογισμό της ανταποδοτικής σύνταξης ως συντάξιμες αποδοχές λαμβάνονται οι οριζόμενες στα άρθρα 14 και 33 του ν. 4387/2016 για την αναπροσαρμογή των συντάξεων - προστασία των καταβαλλόμενων συντάξεων. ... Αιτήσεις συνταξιοδότησης βάσει των οποίων η καταβολή της σύνταξης, σύμφωνα με τις διατάξεις που ίσχυαν πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, αρχίζει μετά την έναρξη ισχύος αυτού, κρίνονται, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος. Επί αιτήσεων που θα κατατεθούν εντός του 2016, εάν το ποσό της απονεμόμενης σύνταξης υπολείπεται του ποσού της σύνταξης που θα απονεμόταν κατά το προϊσχύσαν καθεστώς σε ποσοστό άνω του 20%, το ήμισυ της διαφοράς καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, με ανάλογη εφαρμογή της παραγράφου 2 του άρθρου 14. Επί αιτήσεων που θα κατατεθούν εντός του 2017 καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά το ένα τρίτο (1/3) της διαφοράς, και επί αιτήσεων που θα κατατεθούν εντός του 2018 το ένα τέταρτο (1/4) της διαφοράς. Ειδικότερα, για τις συγκεκριμένες αιτήσεις συνταξιοδότησης λόγω θανάτου θα ελέγχεται εάν το ποσό της καταβαλλόμενης σύνταξης με βάση το νέο καθεστώς (καθαρό ποσό προ φόρου, δηλαδή αφαιρουμένων της εισφοράς αλληλεγγύης συνταξιούχων του άρθρου 38 του ν. 3863/2010 όπως ισχύει, της εισφοράς του αρ. 44 παρ. 11 του ν. 3986/2011 και της εισφοράς για υγειονομική περίθαλψη, όπως αυτή υπολογίζεται με τις ρυθμίσεις του ν. 4387/2016) υπολείπεται άνω του 20% της καταβαλλόμενης σύνταξης με βάση το προγενέστερο καθεστώς. Στην περίπτωση αυτή μέρος της διαφοράς, όπως καθορίζεται ανά έτος, καταβάλλεται στα δικαιοδόχα ως προσωπική διαφορά. Ως καταβαλλόμενη σύνταξη λόγω θανάτου

με βάση το προγενέστερο νομοθετικό πλαίσιο θεωρείται το καθαρό προ φόρου ποσό της σύνταξης (ακαθάριστο ποσό σύνταξης αφαιρουμένων της εισφοράς αλληλεγγύης συνταξιούχων του άρθρου 38 του ν. 3863/2010 όπως ισχύει, της εισφοράς του αρ. 44 παρ. 11 του ν. 3986/2011, της εισφοράς του ν. 4024/2011 (άρθρο 2 παρ. 1 και 2), του ν. 4051/2012 (άρθρο 6 παρ. 1), της ΥΑ 476/28.2.2012 (ΦΕΚ 499, Β') και του ν. 4093/2012 (άρθρο πρώτο παρ. ΙΑ υποπαρ. ΙΑ5 περ. 1 και παρ. Β υποπαρ. Β3 περ. α) και της εισφοράς για υγειονομική περίθαλψη, όπως αυτή υπολογίζεται με τις ρυθμίσεις του ν. 4387/2016).

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ συνταξιοδότησης λόγω θανάτου συνταξιούχου. ...
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 6 : Άνδρας έγγαμος, με 2 ανήλικα τέκνα και συνταξιούχος με πλήρη σύνταξη γήρατος ήδη από το έτος 2010 και με ποσό σύνταξης 900 ευρώ. Αποβιώνει στις 26.10.2016. Η επιζώσα σύζυγος, υποβάλλει αίτηση συνταξιοδότησης το Νοέμβριο του 2016. Για να βρεθεί το ποσό της απονεμόμενης στα δικαιούχα μέλη σύνταξης, ούτως ώστε να επακολουθήσει ο επιμερισμός των ποσοστών σε αυτά με τις διατάξεις του κοινοποιούμενου άρθρου, υπολογίζουμε ως εξής: Ποσό σύνταξης θανάτου πριν το ν. 4387/2016 (καθαρό προ φόρου) : €900 Ποσό σύνταξης θανάτου με βάση το ν. 4387/2016 (καθαρό προ φόρου): €700 Διαφορά σύνταξης μεταξύ προγενέστερου και νέου καθεστώτος υπολογισμού της σύνταξης : €900 - €700 = €200 Η ποσοστιαία διαφορά μεταξύ των δύο καθεστώτων είναι 22,22% ($€200:€900 \times 100 = 22,22\%$) Δεδομένου ότι το ποσό της απονεμόμενης σύνταξης υπολείπεται του ποσού της σύνταξης που θα απονέμονταν σε ποσοστό άνω του 20%, το ήμισυ της διαφοράς καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά. Συνεπώς στο παράδειγμά μας: το ήμισυ του ποσού της προσωπικής διαφοράς που προκύπτει σε ποσοστό άνω του 20%: $€200:2 = €100$ η προσωπική διαφορά. Επομένως, ποσό απονεμόμενης σύνταξης στα δικαιούχα μέλη πριν τον επιμερισμό των ποσοστών: $€700 + €100$ (Π.Δ.) = €800 ευρώ.».

3. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι για τον επιζώντα σύζυγο, αποβιώσαντος μετά την 13.5.2016 ήδη συνταξιούχου, λαμβάνει χώρα

αναπροσαρμογή της σύνταξής του με βάση τις διατάξεις της προσβαλλόμενης απόφασης, λαμβανομένων υπ' όψιν και των διατάξεων του άρθρου 12 του ν. 4387/2016. Επομένως, στο πλαίσιο εφαρμογής της προσβαλλόμενης απόφασης εμπίπτουν και οι ρυθμίσεις των διατάξεων του άρθρου 12 του ν. 4387/2016, που αφορούν τον επιζώντα σύζυγο.

Ήδη παραδεκτά, εμπρόθεσμα και με προφανές έννομο συμφέρον υποβάλλουμε τους ακόλουθους πρόσθετους λόγους ακυρώσεως, όσον αφορά την αναπροσαρμογή των κύριων συντάξεων με την προσβαλλόμενη απόφαση, κατά τις ρυθμίσεις του άρθρου 12 του ν. 4387/2016:

II. Α. 1. Με τις διατάξεις του άρθρου 8 του ν. 3865/2010 ορίστηκε ότι: «1. Οι διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 12 του ν. 3863/2010 (ΦΕΚ 115 Α') σχετικά με το κριτήριο της διάρκειας του έγγαμου βίου, προκειμένου να δικαιωθεί σύνταξη ο επιζών σύζυγος, έχουν εφαρμογή και για τους υπαγόμενους στις διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου. Κατά τα λοιπά για τη συνταξιοδότηση των επιζώντων συζύγων εξακολουθούν να ισχύουν οι διατάξεις των προεδρικών διαταγμάτων 167/2007, 168/2007, 169/2007 και του ν. 2084/1992. 2. α. Οι διατάξεις των περιπτώσεων α', β' και δ' της παρ. 1 του άρθρου 62 του ν. 2676/1999 (Α' 1), όπως ισχύουν, έχουν ανάλογη εφαρμογή και για τους επιζώντες συζύγους με εξαίρεση όσους έχουν αναπηρία κατά ποσοστό 67% και άνω, που λαμβάνουν κατά μεταβίβαση ή εξ ιδίου δικαιώματος σύνταξη από το Δημόσιο. ... β. Εάν στην κατά τα ανωτέρω μειωμένη σύνταξη του επιζώντος συζύγου συμμετέχουν ανάπηρα ή ανήλικα τέκνα ή τέκνα που σπουδάζουν υπό τις προϋποθέσεις της περίπτωσης δ' της παρ. 1 του άρθρου 5 του π.δ. 169/2007, ο επιζών σύζυγος μπορεί να ζητήσει την αναστολή καταβολής του μεριδίου του, οπότε αυτό επιμερίζεται στα τέκνα σε ίσα μέρη. ...».

Σύμφωνα, δε, με τις διατάξεις του άρθρου 12 παρ. 1 του ν. 3863/2010 και του άρθρου 62 παρ. 1 περ. α', β' και δ' του ν. 2676/1999, οι οποίες εφαρμόζονταν, κατά τα ανωτέρω, στους υπαγόμενους στη συνταξιοδοτική νομοθεσία του Δημοσίου:

Άρθρο 12 ν. 3863/2010: «1. Ο επιζών σύζυγος δεν δικαιούται σύνταξη από ασφαλιστικούς οργανισμούς κύριας ή επικουρικής ασφάλισης, ή το Δημόσιο κατά περίπτωση, στις εξής περιπτώσεις: Α. Αν ο θάνατος του ασφαλισμένου συζύγου επήλθε πριν από την πάροδο τριών (3) ετών από την τέλεση του γάμου, εκτός αν: α) Ο θάνατος οφείλεται σε ατύχημα, εργατικό ή μη. β) Κατά τη διάρκεια του γάμου γεννήθηκε, νομιμοποιήθηκε, αναγνωρίστηκε ή υιοθετήθηκε τέκνο. γ) Η χήρα κατά το χρόνο του θανάτου τελούσε σε κατάσταση εγκυμοσύνης, η οποία δεν διεκόπη και γεννήθηκε ζων τέκνο. Β. Αν ο θανών ελάμβανε κατά την τέλεση του γάμου σύνταξη αναπηρίας ή γήρατος, ο δε θάνατος επήλθε πριν από την πάροδο πέντε (5) ετών από την τέλεση του γάμου εκτός και εάν στην περίπτωση αυτή συντρέχει ένας από τους ανωτέρω με στοιχεία β' και γ' αναφερόμενους λόγους.»

Άρθρο 62 ν. 2676/1999: «1. α. Σε περίπτωση θανάτου ασφαλισμένου ή συνταξιούχου ασφαλιστικού οργανισμού κύριας ή επικουρικής ασφάλισης, στον επιζώντα των συζύγων, που θεμελιώνει συνταξιοδοτικό δικαίωμα λόγω θανάτου σύμφωνα με τις γενικές ή καταστατικές διατάξεις του κάθε οργανισμού, καταβάλλεται η σύνταξη για μία τριετία από την πρώτη του επομένου του θανάτου μήνα. β. Μετά την πάροδο της τριετίας, σε περίπτωση που ο επιζών των συζύγων εργάζεται ή αυτοαπασχολείται ή λαμβάνει σύνταξη από οποιαδήποτε πηγή, η σύνταξη περιορίζεται στο 50% της σύνταξης λόγω θανάτου έως τη συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας του. Μετά τη συμπλήρωση του ορίου αυτού ο επιζών σύζυγος λαμβάνει το 70% της σύνταξης αυτής. δ. Στην περίπτωση που ο επιζών των συζύγων λαμβάνει και σύνταξη από ίδιο δικαίωμα ή περισσότερες της μίας συντάξεις λόγω θανάτου, κύριες ή επικουρικές, ο περιορισμός του ποσού της σύνταξης που προβλέπεται στην παράγραφο αυτή γίνεται σε μία από τις κύριες, καθώς και μία από τις επικουρικές συντάξεις της επιλογής του, μη εφαρμοζομένων των διατάξεων της περίπτωσης δ' της παραγράφου 6 του άρθρου 5 του ν. 825/1978 (ΦΕΚ 189 Α'), όπως ισχύουν κάθε φορά.».

2. Περαιτέρω, το ποσό της σύνταξης των επιζώντων συζύγων θανόντων στρατιωτικών συνταξιούχων ή εν ενεργεία στρατιωτικών καθορίστηκε βάσει της διάταξης του άρθρου 46 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (π.δ. 169/2007), σύμφωνα με την οποία: «1. Η σύνταξη της χήρας συζύγου χωρίς τέκνα ή αν συντρέχουν ένα ή και δύο τέκνα συνίσταται στα 7/10 της σύνταξης που δικαιούται ή που έχει δικαιωθεί ο σύζυγος που πέθανε και αν συντρέχουν περισσότερα από δύο τέκνα προστίθεται 1/10 για καθένα από αυτά μέχρι να συμπληρωθεί ολόκληρη η σύνταξη του συζύγου που πέθανε. Αν κάποιος από τα παιδιά συνάψει γάμο ή πεθάνει ή κηρυχθεί άφαντος ή αν κάποιος από τα άγαμα αγόρια ενηλικιωθεί ή αν σε κάποιον από τα συνδικαιούχα στη σύνταξη πρόσωπα δεν καταβάλλεται το μερίδιό του είτε λόγω αναστολής καταβολής του είτε γιατί παίρνει σύνταξη από δικό του δικαίωμα, η σύνταξη των άλλων δικαιούχων προσώπων ανακαθορίζεται σύμφωνα με όσα ορίζονται στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου αυτής σαν να μη συντρέχουν στη σύνταξη τα πρόσωπα στα οποία δεν καταβάλλεται το μερίδιό της σύνταξης. ... 3. Αν υπάρχουν χήρα και τέκνα το μισό της σύνταξης ανήκει στη χήρα και το άλλο μισό στα τέκνα σε ίσες μερίδες. ...».

B. Ακολούθως, με το άρθρο 12 του ν. 4387/2016 επανακαθορίστηκαν οι προϋποθέσεις χορήγησης κατά μεταβίβαση σύνταξης στους επιζώντες συζύγους και ο υπολογισμός αυτής, κατά τρόπο ενιαίο, ανεξαρτήτως του ασφαλιστικού φορέα προέλευσης του θανόντος. Ειδικότερα, ορίστηκαν τα ακόλουθα:

«Σύνταξη λόγω θανάτου 1. Σε περίπτωση θανάτου συνταξιούχου ή ασφαλισμένου, ο οποίος έχει πραγματοποιήσει το χρόνο ασφάλισης που απαιτείται για τη συνταξιοδότησή του εξ ιδίου δικαιώματος ή ανικανότητας, δικαιούνται σύνταξη τα παρακάτω μέλη της οικογένειάς του: Α. Ο επιζών σύζυγος, εφόσον έχει συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας του κατά το χρόνο θανάτου του συνταξιούχου ή ασφαλισμένου. Σε περίπτωση που ο θάνατος έχει συμβεί προτού συμπληρωθεί το 55ο έτος ηλικίας του επιζώντος συζύγου τότε καταβάλλεται σε αυτόν σύνταξη για διάρκεια τριών (3) ετών. Εάν ο δικαιούχος

συμπληρώνει το 55ο έτος της ηλικίας του κατά τη διάρκεια λήψης της σύνταξης, η καταβολή της διακόπτεται με τη συμπλήρωση της τριετίας και άρχεται εκ νέου με τη συμπλήρωση του 67ου έτους της ηλικίας του. Οι ανωτέρω περιορισμοί δεν εφαρμόζονται εφόσον και για όσο χρόνο ο επιζών σύζυγος, κατά τον ως άνω χρόνο, έχει τέκνο ή τέκνα που υπάγονται στην παράγραφο 1B του παρόντος ή είναι ανίκανος για την άσκηση κάθε βιοποριστικής εργασίας κατά ποσοστό 67% και άνω. ... 2. Ο επιζών σύζυγος δεν δικαιούται σύνταξη αν ο θάνατος του συνταξιούχου ή ασφαλισμένου συζύγου επήλθε πριν από την πάροδο πέντε (5) ετών από την τέλεση του γάμου, εκτός αν: α) ο θάνατος οφείλεται σε ατύχημα που προήλθε πρόδηλα και αναμφισβήτητα εξαιτίας της υπηρεσίας ή ανθρωποκτονία, β) κατά τη διάρκεια του γάμου γεννήθηκε ή με το γάμο νομιμοποιήθηκε, αναγνωρίστηκε ή υιοθετήθηκε τέκνο, γ) η χήρα κατά το χρόνο του θανάτου τελεί σε κατάσταση εγκυμοσύνης, η οποία δεν διεκόπη και γεννήθηκε ζων τέκνο, δ) συντρέχει η περίπτωση ανασυστάσεως προϋπάρχοντος γάμου, αρκεί οι τελεσθέντες γάμοι, δηλαδή ο αρχικός και ο εξ ανασυστάσεως, κατά τη διάρκεια του οποίου απεβίωσε ο σύζυγος, να έχουν διαρκέσει τουλάχιστον πέντε (5) χρόνια συνολικά, και ο εξ ανασυστάσεως να διήρκησε τουλάχιστον έξι (6) μήνες. 3. Το δικαίωμα της κατά μεταβίβαση σύνταξης των ανωτέρω δικαιούχων παύει να ισχύει: α) με το θάνατο του δικαιούχου, β) με την τέλεση γάμου του δικαιούχου ή σύναψη συμφώνου συμβίωσης, γ) με τη συμπλήρωση των κατά την περίπτωση α` της παραγράφου 1B οριζόμενων ορίων ηλικίας, και δ) από τότε που, με νεότερη κρίση της αρμόδιας υγειονομικής επιτροπής, έπαυσε η κατά τις παραγράφους 1A και 1B περίπτωση β` ανικανότητα για εργασία. 4. Α. Το ποσό της σύνταξης των ανωτέρω δικαιούχων υπολογίζεται επί του ποσού της σύνταξης που δικαιούται ή που έχει δικαιωθεί ο θανών σύζυγος και επιμερίζεται ως εξής: α) Για τον επιζώντα σύζυγο ποσοστό 50% της σύνταξης. Εάν ο γάμος έλαβε χώρα μετά την απονομή της σύνταξης γήρατος του θανόντος, αυτή περιορίζεται ως ακολούθως: Αν η διαφορά ηλικίας μεταξύ του αποβιώσαντος και του συζύγου του, αφαιρουμένου του διαστήματος του γάμου τους, είναι μεγαλύτερη από δέκα έτη, η σύνταξη του επιζώντος συζύγου,

υφίσταται, για κάθε πλήρες έτος διαφοράς, μείωση που καθορίζεται σε: 1% για τα έτη από το 10ο έως και το 20ό έτος. 2% για τα έτη από το 21ο έως και το 25ο έτος. 3% για τα έτη από το 26ο έως και το 30ό έτος. 4% για τα έτη από το 31ο έως και το 35ο έτος. 5% για τα έτη από το 36ο και άνω. ... Β. Το συνολικό ποσό της κατά μεταβίβαση σύνταξης του επιζώντος συζύγου και των τέκνων σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό της σύνταξης του θανόντος. Σε περίπτωση που το άθροισμα των ποσοστών των δικαιούχων υπερβαίνει το ποσό της σύνταξης του θανόντος περιορίζεται ισόποσα το ποσοστό των τέκνων. Γ. Εάν ο θανών καταλείπει τέκνα και η σύνταξη καταβάλλεται στον επιζώντα σύζυγο μειωμένη, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις παραγράφους 4 και 5 του παρόντος, το ποσό της σύνταξης που περικόπτεται επιμερίζεται στα τέκνα. Σε περίπτωση που εκλείψουν οι προϋποθέσεις για χορήγηση ποσοστού σύνταξης λόγω θανάτου στα τέκνα, το ποσό της σύνταξης που περικόπτεται δεν καταβάλλεται στον επιζώντα σύζυγο. 5. α) Στον επιζώντα σύζυγο καταβάλλεται ολόκληρη η σύνταξη για μία τριετία από την πρώτη του επομένου του θανάτου μήνα. β) Μετά την πάροδο της τριετίας και υπό τις προϋποθέσεις της παραγράφου 1Α του άρθρου αυτού, αν ο επιζών εργάζεται ή αυτοαπασχολείται ή λαμβάνει σύνταξη από οποιαδήποτε πηγή, καταβάλλεται το 50% της σύνταξης. γ) Εάν ο επιζών σύζυγος, κατά την ημερομηνία θανάτου, είναι ανάπηρος σωματικά ή πνευματικά σε ποσοστό 67% και άνω, λαμβάνει ολόκληρη τη σύνταξη, για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η αναπηρία του, ανεξαρτήτως άλλων προϋποθέσεων. ... 7. Κάθε διάταξη που ρυθμίζει διαφορετικά από τα οριζόμενα στο άρθρο αυτό καταργείται. Καταβαλλόμενες κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος συντάξεις διατηρούνται ως έχουν, με την επιφύλαξη του άρθρου 14. 8. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού εφαρμόζονται στις περιπτώσεις που ο θάνατος επέρχεται μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος.».

Συνακόλουθα, στις περιπτώσεις που ο θάνατος στρατιωτικού επήλθε μετά την 13.5.2017, ήτοι την ημερομηνία έναρξης ισχύος του ν. 4387/2016, για τη χορήγηση και τον υπολογισμό σύνταξης εκ μεταβιβάσεως στους επιζώντες συζύγους θανόντων στρατιωτικών συνταξιούχων αλλά και εν ενεργεία

στρατιωτικών, εφαρμογή έχουν οι ρυθμίσεις του άρθρου 12 του ν. 4387/2016, καταργουμένων εν προκειμένω των σχετικών διατάξεων του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων και των ρυθμίσεων των νόμων 3865/2010, 3863/2010 και 2676/1999.

III. Πρόσθετοι λόγοι ακυρώσεως

A. Παραβίαση της συνταγματικής αρχής της ισότητας (άρθρο 4§1 του Συντάγματος).

1. Σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 1 και 5 του άρθρου 4 του Συντάγματος: *«Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του Νόμου» και «Οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους».* Από τις ως άνω συνταγματικές διατάξεις επιβάλλεται η ομοιόμορφη μεταχείριση προσώπων που τελούν κάτω από τις ίδιες ή παρόμοιες συνθήκες, ενώ παράλληλα συνάγεται η ευθέως ανάλογη κατεύθυνση της σχέσης οικονομικής δύναμης και επιβάρυνσης. Συναφώς, κατά πάγια νομολογία, *«με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 4 του Συντάγματος καθιερώνεται η αρχή της ισότητας η οποία αποτελεί νομικό κανόνα που επιβάλλει την ομοιόμορφη μεταχείριση προσώπων που τελούν κάτω από τις ίδιες ή παρόμοιες συνθήκες. Ο κανόνας αυτός δεσμεύει τα συντεταγμένα όργανα της Πολιτείας (...) ο [δε] κοινός νομοθέτης ή η κανονιστικώς δρώσα Διοίκηση δύναται να ρυθμίσει κατά ενιαίο ή διαφορετικό τρόπο τις ποικίλες προσωπικές ή πραγματικές καταστάσεις ή σχέσεις, (...) επί τη βάση δε γενικών και αντικειμενικών κριτηρίων να προβαίνει στη σχετική ρύθμιση μέσα στα όρια της αρχής της ισότητας, που αποκλείουν (...) τη διαφορετική μεταχείριση των αυτών ή παρομοίων καταστάσεων»* (ΣτΕ Ολομ. 992/2004, ΕΔΚΑ 2004, σελ. 426) και, μάλιστα, *«με βάση όλως τυπικά ή συμπτωματικά ή άσχετα μεταξύ τους κριτήρια»* (ΣτΕ Ολομ. 2396/2004, ΝοΒ 2005, σελ. 185, Ολομ. 1252, 1253/2003).

2. α. Κατόπιν των ρυθμίσεων της παραγράφου 1Α του άρθρου 12 του ν. 4387/2016, μεταβλήθηκαν οι προϋποθέσεις για τη θεμελίωση δικαιώματος σύνταξης εκ μεταβιβάσεως στους επιζώντες συζύγους στρατιωτικών συνταξιούχων ή εν ενεργεία στρατιωτικών με τη θέσπιση του ορίου ηλικίας των

55 ετών, το οποίο πρέπει να έχει συμπληρωθεί κατά το χρόνο θανάτου του συνταξιούχου ή ασφαλισμένου, προκειμένου να δικαιούται κατά μεταβίβαση σύνταξη ο επιζών σύζυγος. Ειδικότερα, δε, αν ο επιζών σύζυγος συμπληρώνει το ως άνω όριο ηλικίας εντός της τριετίας από το θάνατο του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου, διακόπτεται η καταβολή σύνταξης μέχρι τη συμπλήρωση του 67^{ου} έτους της ηλικίας του επιζώντος συζύγου, ενώ στην περίπτωση που κατά τη διάρκεια της ως άνω τριετίας δεν συμπληρώνεται το ηλικιακό όριο των 55 ετών, καταβάλλεται σε αυτόν σύνταξη μόνο για 3 έτη από το θάνατο του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου, μετά την πάροδο των οποίων ο επιζών σύζυγος στερείται απολύτως του δικαιώματος απόληψης σύνταξης λόγω θανάτου. Οι εν λόγω περιορισμοί στη θεμελίωση του δικαιώματος σύνταξης λόγω θανάτου δεν εφαρμόζονται εφόσον και για όσο χρόνο ο επιζών σύζυγος καθίσταται ανίκανος για άσκηση βιοποριστικού επαγγέλματος σε ποσοστό 67% και άνω ή έχει τέκνο υπαγόμενο στην παράγραφο 1B του ως άνω άρθρου 12.

Ακολουθως, με τη διάταξη της περίπτωσης α' της παραγράφου 4A του άρθρου 12 προβλέφθηκε μείωση της καταβαλλόμενης στον επιζώντα σύζυγο σύνταξης σε περίπτωση που ο γάμος έλαβε χώρα μετά την απονομή της εξ ιδίου δικαιώματος σύνταξης του θανόντος, ενώ συγχρόνως ορίσθηκε ότι το καθοριζόμενο ποσοστό της εν λόγω μείωσης συναρτάται με τη διάρκεια του γάμου των συζύγων καθώς και με τη μεταξύ αυτών διαφορά ηλικίας.

β. Ωστόσο, το τυχαίο γεγονός της συμπλήρωσης ή μη της ηλικίας των 55 ετών, δεν αποτελεί από μόνο του πρόσφορο κριτήριο που πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν για τη θεμελίωση ή την πλήρη αποστέρηση συνταξιοδοτικού δικαιώματος του επιζώντος συζύγου λόγω θανάτου του συνταξιούχου, αλλά και του ασφαλισμένου. Και τούτο διότι, υπό τις κρατούσες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, κατά την κοινή πείρα, η ανεύρεση εργασίας είναι εξαιρετικά δυσχερής και για τα άτομα που είναι κάτω των 55 ετών. Επομένως, ο χρονικός περιορισμός στην αξίωση για την εν λόγω παροχή, ο οποίος επιβάλλεται με την επίμαχη ρύθμιση δια του ορίου ηλικίας, δεν συνδέεται με θεμιτά κριτήρια. Εξάλλου, αυτή η άνιση μεταχείριση της ανωτέρω κατηγορίας προσώπων

επιτείνεται ακόμη περισσότερο από το γεγονός ότι, ενώ ο επιζών σύζυγος άνω των 55 ετών, κατά το χρόνο του θανάτου του συζύγου του, μπορεί να εργάζεται και να λαμβάνει συγχρόνως σύνταξη λόγω θανάτου, έστω και μειωμένη κατά τη ρύθμιση της παραγράφου 5β', αντιθέτως, ο επιζών σύζυγος κάτω της ηλικίας αυτής δεν έχει αξίωση για σύνταξη πέραν της τριετίας, στερούμενος κατ' αυτόν τον τρόπο ολοσχερώς το δικαίωμα να λάβει σύνταξη λόγω θανάτου του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου συζύγου του. Ως εκ τούτου, η ηλικία των δικαιούχων επιζώντων συζύγων, ως μοναδικό κριτήριο από το οποίο εξαρτάται η απόληψη συνταξιοδοτικής παροχής, δεν συνιστά αντικειμενικό και πρόσφορο κριτήριο για τη διαφοροποίηση των προϋποθέσεων ή του περιεχομένου της παρεχόμενης ασφαλιστικής προστασίας. Τούτο, δε, ενόψει και του γεγονότος ότι **το εν λόγω κριτήριο της ηλικίας του επιζώντος συζύγου (παράγραφος 1Α του άρθρου 12) απαιτείται να συντρέχει και στην περίπτωση ακόμη που ο θάνατος του στρατιωτικού οφείλεται σε ατύχημα που προήλθε πρόδηλα και αναμφισβήτητα εξαιτίας της υπηρεσίας, παραβλέποντας τις ειδικές συνθήκες εργασίας των στρατιωτικών των ενόπλων δυνάμεων, οι οποίες συνεπάγονται αυξημένους κινδύνους για τη ζωή και τη σωματική τους ακεραιότητα.**

Περαιτέρω, στην περίπτωση των ρυθμίσεων της παραγράφου 4Α περ. α', η επιβολή ποσοστιαίας μείωσης της καταβαλλόμενης στον επιζώντα σύζυγο σύνταξης, όταν έχει πραγματοποιηθεί γάμος μετά την απονομή της σύνταξης γήρατος του θανόντος, καθώς και η συνάρτηση της μείωσης αυτής με τη διαφορά ηλικίας μεταξύ των συζύγων, έχουν ως απόρροια τη διαφοροποίηση στη συνταξιοδοτική μεταχείριση επί τη βάση συμπτωματικών κριτηρίων, τα οποία δεν κρίνονται κατάλληλα προκειμένου να δικαιολογήσουν τη διαφοροποίηση αυτή. Το δε πρόβλημα τέλεσης εικονικών γάμων, στην αποφυγή του οποίου κατατείνει η επίμαχη ρύθμιση, κατά τα διαλαμβανόμενα στην αιτιολογική έκθεση, ουδόλως δύναται να επιλυθεί με την πρόβλεψη των ως άνω τυχαίων και αυθαίρετων κριτηρίων, δεδομένου ιδίως του δυσαπόδεικτου της τυχόν υφιστάμενης εικονικότητας. (βλ. και Πρακτικά Ολ.

Ελ. Συν. 1^{ης} Ειδικής συνεδρίασης της 20^{ης} Απριλίου 2016 και της 14^{ης} Ιουλίου 2011).

Συνεπώς, οι προεκτεθείσες ρυθμίσεις των παραγράφων 1Α και 4Α περ. α΄ του άρθρου 12 του ν. 4387/2016 και συνακόλουθα και οι ρυθμίσεις της προσβαλλόμενης απόφασης για την αναπροσαρμογή των συντάξεων και με βάση τις διατάξεις του παραπάνω άρθρου, υπερβαίνουν τα άκρα όρια που διαγράφει το άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος, δεδομένου ότι το δικαίωμα απονομής σύνταξης εκ μεταβιβάσεως στον επιζώντα σύζυγο εξαρτάται από κριτήρια τυχαία και συμπτωματικά, όπως είναι η θέσπιση ορίου ηλικίας ή η διαφορά ηλικίας μεταξύ του επιζώντος συζύγου και του θανόντος, με αποτέλεσμα η διαφοροποίηση στην συνταξιοδοτική μεταχείριση να μη λαμβάνει χώρα με συγκεκριμένα ουσιαστικά και πρόσφορα κριτήρια.

Β. Παραβίαση του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και της συνταγματικής αρχής της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1δ΄ του Συντάγματος).

1. Από τις διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου (ΠΠΠ) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (ΕΣΔΑ), που κυρώθηκε, όπως και η σύμβαση, με το άρθρο πρώτο του ν.δ/τος 53/1974 και έχει σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, αυξημένη έναντι των κοινών νόμων ισχύ, προκύπτει ότι στην έννοια της περιουσίας περιλαμβάνονται όχι μόνο τα εμπράγματα δικαιώματα, αλλά και όλα τα δικαιώματα «περιουσιακής φύσεως» καθώς και οι απαιτήσεις που απορρέουν από έννομες σχέσεις δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, όπως είναι οι απαιτήσεις για σύνταξη και οι κοινωνικοασφαλιστικές εν γένει παροχές.

Περιορισμός που τείνει σε αποστέρηση προστατευόμενου από το άρθρο 1 του ΠΠΠ της ΕΣΔΑ περιουσιακού αγαθού, είναι ανεκτός μόνο για λόγους δημόσιας ωφέλειας και υπό τους όρους που προβλέπονται από τον νόμο και τις γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου, οι οποίοι πρέπει να προβάλλονται και να αιτιολογούνται ειδικώς. Απαιτείται, επομένως, ως λόγος θέσπισης τέτοιων

περιορισμών, η ύπαρξη ορισμένης δημόσιας ωφέλειας, η οποία είναι αναγκαίο να αναφέρεται ρητώς στο κείμενο του νόμου ή στην αιτιολογική του έκθεση και να δικαιολογεί ειδικώς την εξαίρεση από τον κανόνα της προστασίας της περιουσίας (ΕΛΣ 1562/05, ΕΔΔΔΔ 2005, σελ. 822), αφού ληφθούν υπόψη οι συνταγματικώς κατοχυρωμένες και δικαστικώς εκτιμώμενες αρχές της ισότητας, της αναλογικότητας και της προστατευόμενης εμπιστοσύνης του διοικουμένου (βλ. ΕΛΣ 510/2009 (Ολομ.), ΕΔΚΑ 2009, σελ. 429, ΕΛΣ 1939/2009 (Ολομ.), ΕΔΚΑ 2009, σελ. 581).

Ως προς τις κοινωνικές παροχές, το ΕΔΔΑ δέχεται παγίως ότι στην έννοια της περιουσίας του άρθρου 1 του ΠΠΠ περιλαμβάνονται και απαιτήσεις για κοινωνικοασφαλιστικές εν γένει παροχές (ΕΔΔΑ Υποθ. Αντωνακόπουλου κ.α, Αποφ. 14.12.99, Ε.Δ.Δ.Α. Υποθ. Γεωργιάδης, Αποφ. 28.3.2000, ΕΔΔΑ Υποθ. Gaygusuz, Αποφ. 16.9.1996, ΕΔΚΑ 1997, σελ. 11, ΕΔΔΑ Υποθ. Αζίνας, Αποφ. 20.6.02, ΕΔΚΑ 2002, σελ. 896, ΕΔΔΑ, Υποθ. Αποστολάκης, Αποφ. 22.10.2009, ΕΔΚΑ 2009, σελ.689), καθώς και ότι επί επεμβάσεων στο συνταξιοδοτικό δικαίωμα πρέπει να διατηρείται δίκαιη ισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος της κοινότητας και της ανάγκης προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου (ΕΔΔΑ Υποθ. Asmundsson, Αποφ. 12.10.2004, ΕΔΚΑ 2005, σελ. 97). Επί πλήρους και αυτοδίκαιης στέρησης της σύνταξης, το ΕΔΔΑ αποφαινεται ότι διαταράσσεται η δίκαιη ισορροπία που πρέπει να υφίσταται μεταξύ της προσβολής αγαθού το οποίο προστατεύεται από την ΕΣΔΑ και του δημόσιου συμφέροντος και, ως εκ τούτου, συντρέχει παραβίαση του άρθρου 1 ΠΠΠ ΕΣΔΑ (ΕΔΔΑ, Υποθ. Αποστολάκης, Αποφ. 22.10.2009, ΕΔΚΑ 2009, σελ. 689, ΕΔΔΑ, Υποθ. Asmundsson, Αποφ. 12.10.2004, ΕΔΚΑ 2005, σελ.97).

Επομένως, από τις διατάξεις του ΠΠΠ της ΕΣΔΑ συνάγεται ότι περιορισμοί στο δικαίωμα των συνταξιούχων στην καταβολή της κανονισθείσας σύνταξής τους στο ακέραιο, οι οποίοι ενδέχεται να τεθούν με διάταξη νόμου προκειμένου να εξασφαλισθεί η καταβολή φόρων ή άλλων εισφορών, επιβάλλονται μόνο για λόγους δημόσιας ωφέλειας και εφόσον έχουν

ως αποτέλεσμα την παροχή στους συνταξιούχους συνταξιοδοτικών παροχών ή πλεονεκτημάτων, ενέχουν δηλαδή το στοιχείο της προς αυτούς ανταποδοτικότητας σε σχέση με τους επιβαλλόμενους περιορισμούς του συνταξιοδοτικού τους δικαιώματος. Παράλληλα, όπως προεκτέθηκε, γίνεται δεκτό ότι πρέπει να αναφέρεται ρητά στο κείμενο του νόμου ή στην αιτιολογική έκθεση αυτού, ο δικαιολογητικός λόγος θέσπισης των περιορισμών αυτών, ο οποίος καθιστά επιτρεπτή την εξαίρεση από τον κανόνα της προστασίας της περιουσίας και πρέπει να συνάπτεται με ορισμένη δημόσια ωφέλεια, πέραν του καθαρά δημοσιονομικού οφέλους -που πάντα υφίσταται για το κράτος σε περίπτωση περιορισμού περιουσιακού δικαιώματος- το οποίο δεν μπορεί να αποτελέσει το μοναδικό δικαιολογητικό λόγο περιορισμού του. Σε κάθε περίπτωση, ο περιορισμός συνταξιοδοτικού δικαιώματος, επιβάλλεται να μην θέτει σε κίνδυνο την αξιοπρεπή διαβίωση των οικονομικώς ασθενέστερων τάξεων (άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος), καθώς και να συνίσταται σε μέτρο πρόσφορο για την εξυπηρέτηση σκοπού δημοσίου συμφέροντος, τηρουμένων των αρχών της ισότητας στην κατανομή των δημοσίων βαρών (άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος) και της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1δ' του Συντάγματος).

2. Οι προεκτεθείσες ρυθμίσεις των παραγράφων 1Α και 4Α περ. α' του άρθρου 12 του ν. 4387/2016 περιορίζουν το συνταξιοδοτικό δικαίωμα των επιζώντων συζύγων και συνακόλουθα και οι ρυθμίσεις της προσβαλλόμενης απόφασης για την αναπροσαρμογή των συντάξεων και με βάση τις διατάξεις του παραπάνω άρθρου, χωρίς να περιέχεται στο κείμενο ή στην αιτιολογική έκθεση των σχετικών νομοθετικών ρυθμίσεων επαρκής αιτιολογία σχετικά με το συγκεκριμένο δημόσιο συμφέρον ή τη δημόσια ωφέλεια που εξυπηρετείται, ενώ δεν αναφέρεται το συγκεκριμένο όφελος που πρόκειται να απολαύσουν οι συνταξιούχοι, ώστε να δικαιολογείται η κατ' εξαίρεση επιβολή των επίμαχων περιορισμών. Καθόσον, λοιπόν, δεν αιτιολογείται ούτε τεκμηριώνεται με την παράθεση συγκεκριμένων στοιχείων η προσφορότητα και η αναγκαιότητα των επιβαλλόμενων με τις ως άνω διατάξεις περιορισμών στις συντάξεις των

επιζώντων συζύγων για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού δημοσίου συμφέροντος, οι επίμαχες ρυθμίσεις του ν. 4387/2016 και της προσβαλλόμενης απόφασης έχουν ως απότοκο δυσανάλογες επιβαρύνσεις στην εν λόγω κατηγορία συνταξιούχων, οι οποίες έρχονται σε αντίθεση με την αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1δ' του Συντάγματος).

Εξάλλου, η στέρηση του δικαιώματος του επιζώντος συζύγου προς συνταξιοδότηση παραβιάζει το άρθρο 1 του ΠΠΠ της ΕΣΔΑ, καθόσον δεν συναρτάται η απονομή της σύνταξης με τις καταβληθείσες εισφορές του αποβιώσαντος συζύγου κατά τον εργασιακό του βίο, ο οποίος είναι δυνατόν να έχει διάρκεια τριάντα πέντε έτη ή ακόμη και σαράντα έτη.

Επομένως, η πλήρης στέρηση του δικαιώματος του επιζώντος συζύγου προς συνταξιοδότηση, μετά τη συμπλήρωση της τριετίας από τη χορήγησή του, σε περίπτωση που δεν έχει συμπληρώσει το 55^ο έτος της ηλικίας του, χωρίς να συντρέχει λόγος δημόσιας ωφέλειας και σε κάθε περίπτωση χωρίς να διασφαλίζεται υπέρ του επιζώντος συζύγου ως αντιστάθμισμα της εν λόγω περιουσιακής απώλειας οιαδήποτε παροχή ή πλεονέκτημα, ανατρέπει τη δίκαιη ισορροπία μεταξύ του εν λόγω περιουσιακού δικαιώματος και του δημοσίου συμφέροντος, παραβιάζει, δε, την αρχή της αναλογικότητας και το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Και αυτό διότι η πλήρης στέρηση σύνταξης δεν θα μπορούσε να δικαιολογηθεί από το δημόσιο συμφέρον, όσο επιτακτικό και αν ήταν αυτό, καθόσον υποβάλλει τη θιγόμενη κατηγορία προσώπων σ' ένα υπερβολικό και δυσανάλογο βάρος (βλ. Ε.Δ.Δ.Α. υπόθεση Kjartan Asmundsson κατά Ισλανδίας, Απόφαση 12.12.2004), εφόσον η αναμενόμενη δημοσιονομική ωφέλεια καθ' εαυτήν δεν αποτελεί λόγο αποστέρησης της περιουσίας.

Γ. Παραβίαση του άρθρου 21 § 1 και του άρθρου 2 παρ. 1 του Συντάγματος.

1. Στο άρθρο 21 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζεται ότι: *«1. Η οικογένεια, ως θεμέλιο της συντήρησης και προαγωγής του Έθνους, καθώς και ο γάμος, η μητρότητα και η παιδική ηλικία τελούν υπό την προστασία του Κράτους.»* Η

διάταξη αυτή δημιουργεί μία θεσμική εγγύηση κατά την οποία ο νομοθέτης οφείλει να θεσπίζει τις ρυθμίσεις εκείνες που είναι κατάλληλες και αναγκαίες για τη διαφύλαξη και την ενίσχυση της οικογένειας και του γάμου. Παράλληλα, θεμελιώνεται και ένα κοινωνικό δικαίωμα, καθόσον το κράτος υποχρεώνεται στη λήψη θετικών μέτρων προστασίας της οικογένειας, του γάμου και της μητρότητας, όχι μόνο με θεσμικές παρεμβάσεις αλλά και με υλικές παροχές. Η συνταξιοδότηση των μελών της οικογένειας του θανόντος ασφαλισμένου ή συνταξιούχου κατά την κοινωνικοασφαλιστική νομοθεσία αποτελεί εκδήλωση του κανονιστικού περιεχομένου του δικαιώματος που κατοχυρώνεται στην ως άνω συνταγματική διάταξη. (βλ. Κ. Χρυσόγονου, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, 2006, 539 επ.)

Οι διατάξεις που προβλέπουν το δικαίωμα σύνταξης του επιζώντος συζύγου θανόντος ασφαλισμένου ή συνταξιούχου, ερμηνευόμενες υπό το πρίσμα της ως άνω συνταγματικής διάταξης του άρθρου 21 παρ. 1 περί προστασίας από το Κράτος της οικογένειας, του γάμου, της μητρότητας και της παιδικής ηλικίας, αποβλέπουν, σύμφωνα με τον σκοπό θέσπισής τους, στην προστασία της υπάρχουσας κατά τον χρόνο θανάτου του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου οικογένειάς του, με σκοπό την εξασφάλιση στοιχειώδους επιπέδου αξιοπρεπούς, κατά το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, διαβίωσης. Ο νομοθέτης, δηλαδή, χορηγεί την κοινωνική αυτή παροχή στον επιζώντα σύζυγο ως εκδήλωση της συνταγματικώς προβλεπόμενης κρατικής προστασίας του θεσμού της οικογένειας, ενώ το εν λόγω δικαίωμα των επιζώντων συζύγων στην απόληψη σύνταξης υφίσταται και υπέρ των άμεσα ασφαλισμένων Ελλήνων πολιτών, οι οποίοι γνωρίζουν κατά τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου, καταβάλλοντας τις προβλεπόμενες εισφορές, ότι τα μέλη της οικογένειάς τους δεν θα βρεθούν σε οικονομική αδυναμία.

2. Το προβλεπόμενο στην παράγραφο 4Α του άρθρου 12 του ν. 4387/2016 ποσό σύνταξης που δικαιούται ο επιζών σύζυγος ανέρχεται πλέον κατ' ανώτατο όριο σε ποσοστό 50% της σύνταξης που δικαιούται ή έχει δικαιωθεί ο θανών, ποσοστό το οποίο μειώνεται έτι περαιτέρω στην περίπτωση

που ο γάμος τελέσθηκε μετά την απονομή της σύνταξης γήρατος του αποβιώσαντος, με βάση το τυχαίο και απρόσφορο κριτήριο της διαφοράς ηλικίας μεταξύ των συζύγων. Παράλληλα, δε, αποκλείσθηκε η προσαύξηση των ως άνω ποσοστών που δικαιούται ο επιζών σύζυγος σε περίπτωση που εκλείψουν οι προϋποθέσεις χορήγησης σύνταξης στα τυχόν υφιστάμενα τέκνα του θανόντος (παρ. 4Γ εδ. β'). Συνεπώς, δεδομένων των προγενέστερων διατάξεων του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (π.δ. 169/2007), βάσει των οποίων η σύνταξη του επιζώντος συζύγου υπολογιζόταν, καταρχήν, στα 7/10 της σύνταξης του αποβιώσαντος, προκύπτει σαφώς ότι οι επίμαχες διατάξεις του ν. 4387/2016 και συνακόλουθα και οι ρυθμίσεις της προσβαλλόμενης απόφασης για την αναπροσαρμογή των συντάξεων και με βάση τις παραπάνω διατάξεις, οδηγούν σε υπέρμετρη μείωση της σύνταξης των επιζώντων συζύγων στρατιωτικών συνταξιούχων, αλλά και των εν ενεργεία στρατιωτικών, πλήττοντας προφανέστατα το επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης μεγάλης κατηγορίας των υποκείμενων στη μείωση προσώπων, κατά παράβαση του άρθρου 21 παρ. 1 του Συντάγματος περί προστασίας της οικογένειας και του άρθρου 2 παρ. 1 του Συντάγματος που κατοχυρώνει το δικαίωμα αξιοπρεπούς διαβίωσης του ανθρώπου. (βλ. την από 6.5.2016 Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής επί του νομοσχεδίου «*Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας - Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού-συνταξιοδοτικού συστήματος - Ρυθμίσεις φορολογίας εισοδήματος και τυχερών παιγνίων και άλλες διατάξεις*» και Πρακτικά Ολ. Ελ. Συν. 1^{ης} Ειδικής συνεδρίασης της 20^{ης} Απριλίου 2016 και της 14^{ης} Ιουλίου 2011).

Επειδή η υπό κρίση αίτηση και οι παρόντες πρόσθετοι λόγοι ακυρώσεως είναι νόμιμοι, βάσιμοι και αληθείς.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

ΑΙΤΟΥΜΑΣΤΕ

-Να γίνει δεκτή η υπό κρίση αίτηση και οι πρόσθετοι λόγοι ακυρώσεως.

-Να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη υπ' αριθ. οικ. 26083/887/7.6.2016 κοινή απόφαση του Υφυπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών (ΦΕΚ Β' 1605/7.6.2016) και κάθε άλλη συναφής πράξη ή παράλειψη της Διοίκησης.

-Να καταδικασθεί το Δημόσιο στη δικαστική μας δαπάνη.

Πληρεξούσιο και αντίκλητό μας, διορίζουμε τον δικηγόρο Αθηνών, Βασίλειο Κοντό του Ευσταθίου, Α.Μ. Δ.Σ.Α.: 31034, κάτοικο Αθηνών, οδός Στουρνάρη, αριθ. 28, τηλ.: 2105241507, κιν.: 6945392850, e-mail: kontosbil@yahoo.gr, kontosblaw@gmail.com.

Αθήνα, 16.5.2017

Ο πληρεξούσιος δικηγόρος